

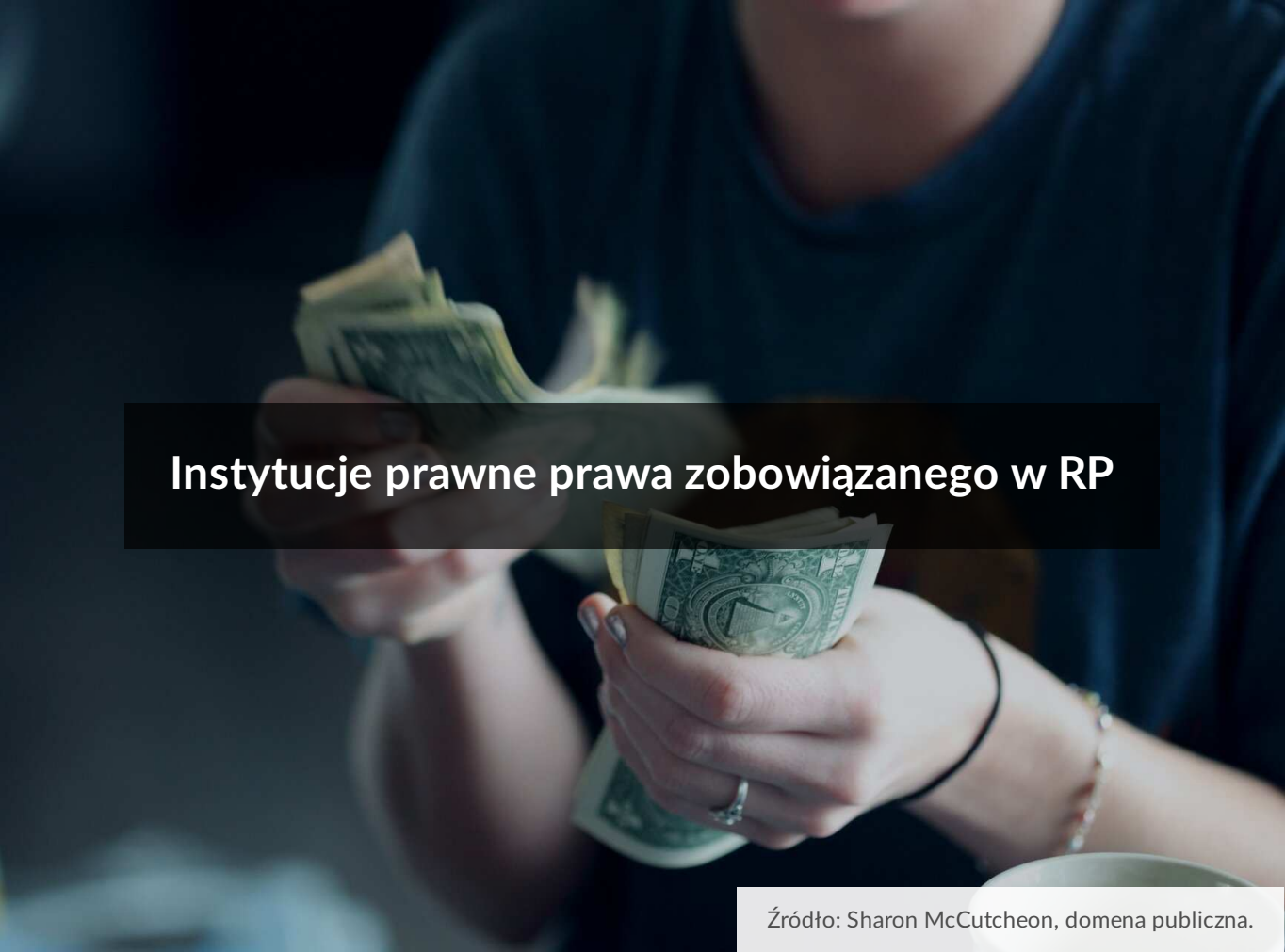
Instytucje prawne prawa zobowiązanego w RP

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Gra interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 8.09.2020 r.].

Instytucje prawne prawa zobowiązanego w RP

Źródło: Sharon McCutcheon, domena publiczna.

Często zdarza się, że jesteśmy stroną stosunku zobowiązaniowego, nawet nie myśląc o tym i nie zdając sobie z tego sprawy. Raz występujemy w roli wierzyciela, a innym razem w roli dłużnika. Kiedy dopuścimy się czynu niedozwolonego, odpowiadamy za popełnienie deliktu, a gdy nie wypełnimy umowy – za niewywiązanie się z kontraktu. Te i inne kwestie związane m.in. z wymianą dóbr i usług, obrotem majątkowym, wyrządzeniem szkody czy bezpodstawnym wzbogaceniem reguluje prawo zobowiązań i jego instytucje.

Twoje cele

- Przeanalizujesz, czym jest prawo zobowiązaniowe.
- Scharakteryzujesz zobowiązanie i jego elementy.
- Porównasz odpowiedzialność deliktową i kontraktową.
- Przeanalizujesz wykonanie zobowiązań i skutki ich niewykonania.

Przeczytaj

Prawo zobowiązań

Prawo zobowiązań to dział prawa cywilnego, w którym została zawarta regulacja stosunków zobowiązaniowych oraz wynikających z nich praw podmiotowych, ukształtowanych przez ustawodawcę jako względne. Najważniejszą funkcją prawa zobowiązań jest stworzenie prawnych form wymiany dóbr. Służy temu regulacja stosunków zobowiązaniowych, których źródłem są umowy oraz uregulowanie odpowiedzialności odszkodowawczej na wypadek naruszenia dóbr powszechnie chronionych, a także niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązań.

Zobowiązanie

Zobowiązanie jest stosunkiem prawnym między dwiema lub więcej stronami, na mocy którego jedna strona, tj. **wierzyciel**, może domagać się od drugiej, tj. **dłużnika**, określonego działania lub zaniechania (świadczenia), a dłużnik jest zobowiązany spełnić to świadczenie.

Prawo wierzyciela do domagania się spełnienia świadczenia przez dłużnika jest określane jako **wierzytelność**, a obowiązek spełnienia świadczenia, który obciąża dłużnika określany jest jako **dług**.

Po stronie wierzyciela i dłużnika może występować nieokreślona liczba podmiotów.

Znajdź odpowiedź na pytanie, jak istotną pozycję w systemie prawa zajmuje prawo zobowiązań.

Źródła powstania zobowiązań

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Wskaż najczęstsze twoim zdaniem źródło powstawania zobowiązań.

Elementy stosunku zobowiązaniowego

W ramach stosunku zobowiązaniowego wyróżniamy:

- podmiot, którym jest dłużnik i wierzyciel;
- przedmiot, czyli świadczenie;
- treść, na którą składają się obowiązki dłużnika i uprawnienia wierzyciela.

Świadczenie

Świadczenie jest to zachowanie się dłużnika względem wierzyciela zgodnie z treścią łączącego ich zobowiązania. Może polegać na działaniu lub zaniechaniu. Świadczenia można scharakteryzować na wiele sposobów:

Wykonanie zobowiązań

Wykonanie zobowiązania następuje przez spełnienie świadczenia. Zobowiązanie powinno być wykonane przede wszystkim zgodnie z jego treścią. Przy wykonywaniu zobowiązań obowiązuje zasada *pacta sunt servanda*. Zgodnie z tą zasadą zmiana stosunków w czasie pomiędzy powstaniem zobowiązania a wykonaniem tego zobowiązania nie ma wpływu na treść zobowiązania i obowiązki dłużnika. Zdarza się jednak, że pryncypialne przestrzeganie tej zasady mogłoby doprowadzić do rażąco krzywdzących dla jednej ze stron konsekwencji. Dzieje się tak, gdy na zobowiązanie mają wpływ nadzwyczajne okoliczności, np. kryzys gospodarczy. W takiej sytuacji zastosowanie może znaleźć klauzula *rebus sic stantibus*. Pozwala ona sądowi, po rozważeniu interesów stron i w zgodzie z zasadami współżycia społecznego, na zmianę sposobu wykonania zobowiązania, zmianę wysokości świadczenia lub – w skrajnym przypadku – nawet na rozwiązanie umowy. Powodem do takiej interwencji sądu jest to, żeby ze względu na nadzwyczajną zmianę stosunków spełnienie świadczenia nie było połączone z nadmiernymi trudnościami albo nie groziło jednej ze stron rażącą stratą.

Zastanów się, czy pandemia koronawirusa mogła mieć wpływ na wykonanie niektórych zobowiązań. Uzasadnij swoje zdanie.

Skutki niewykonania zobowiązań

W przypadku, gdy dłużnik nie spełnia świadczenia albo spełnia je nienależycie, wierzyciel może domagać się świadczenia przymusowego wyegzekwowanego przy użyciu środków egzekucyjnych. W sytuacji, gdy uzyskanie od dłużnika świadczenia w drodze przymusowej egzekucji jest niemożliwe albo uzyskanie świadczenia jest możliwe, ale z jakichś powodów straci dla wierzyciela jakiekolwiek znaczenie, wierzytelność przekształca się wówczas

w roszczenie o naprawienie szkody, która wynikła z związku z niewykonaniem zobowiązania. W przypadku, kiedy dłużnik wykonuje swoje świadczenie w sposób nienależyty, roszczenie wierzyciela o naprawienie szkody wynikłej z nienależytego wykonania zobowiązania dołącza się do roszczenia o spełnienie świadczenia.

Odpowiedzialność deliktowa

Źródłem powstania odpowiedzialności deliktowej jest dopuszczenie się czynu niedozwolonego. Powoduje ono powstanie między sprawcą a poszkodowanym cywilnoprawnego stosunku zobowiązaniowego. Aby można było mówić o odpowiedzialności deliktowej, muszą zaistnieć pewne przesłanki.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Brak którejkolwiek z przesłanek wyłącza odpowiedzialność sprawcy czynu. Aby można było sprawcy czynu niedozwolonego przypisać czyn, należy wykazać istnienie związku przyczynowego między bezprawnością czynu a spowodowaną szkodą.

Małoletni, którzy nie ukończyli lat trzynastu, nie ponoszą odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę. Jest ona również ograniczona w przypadku osób niepoczytalnych.

Sankcją odpowiedzialności deliktowej jest obowiązek naprawienia powstałej szkody, który to obowiązek może przybrać postać:

- przywrócenia stanu poprzedniego;
- odszkodowania;
- zadośćuczynienia.

Odpowiedzialność kontraktowa

Odpowiedzialność kontraktowa to odpowiedzialność wynikająca z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Warunkiem odpowiedzialności kontraktowej jest istnienie zobowiązania. Z jego niewykonania lub wykonania w sposób wadliwy rodzi się odpowiedzialność dłużnika.

“ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny

Art. 471

Dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że

niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Źródło: Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 8.09.2020 r.].

Zastanów się, z którym rodzajem odpowiedzialności spotykasz się częściej: deliktowej czy kontraktowej.

Słownik

akt administracyjny

indywidualny, jednostronny akt prawny organu administracji publicznej; może być on wydany tylko w wypadkach przewidzianych w ustawie lub w innym generalnym akcie prawnym z zakresu prawa administracyjnego

pacta sunt servanda

z łac. umów należy dotrzymywać; zasada, zgodnie z którą osoba, która zawarła w sposób ważny umowę, musi się z niej wywiązać

rebus sic stantibus

z łac. w takim stanie rzeczy; klauzula dopuszczająca zmianę umowy w przypadku zmiany okoliczności, w jakich została zawarta

Gra interaktywna

Polecenie 1

Zagraj w grę i wykonaj ćwiczenia.

Test

Sprawdź swoją wiedzę dotyczącą prawa zobowiązaniowego

Poziom
trudności:

łatwy

Limit czasu:

7 min

Twój ostatni
wynik:

-

Uruchom

Ćwiczenie 1

Wskaż, jakie znaczenie dla prawa zobowiązań ma zasada „pacta sunt servanda”.

Ćwiczenie 2

Rozważ, czy jest sprawiedliwe, że przy nadzwyczajnej zmianie okoliczności sąd może zmodyfikować treść wiążącego strony stosunku zobowiązaniowego zgodnie z klauzulą „rebus sic stantibus”.

Ćwiczenie 3

Podaj, jakie konsekwencje ciążyą na dłużniku, który nie wywiązał się z kontraktu.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wskaż, co może być źródłem powstania zobowiązania.

- ☐ polecenie przełożonego
- ☐ nakaz prokuratorski
- ☐ rozkaz dowódcy jednostki wojskowej
- ☐ orzeczenie sądu

Ćwiczenie 2

Podaj, na czym może polegać zachowanie dłużnika w ramach wykonania świadczenia.

- ☐ na decydowaniu
- ☐ na oczekiwaniu
- ☐ na działaniu lub zaniechaniu
- ☐ na rozpatrywaniu

Ćwiczenie 3

Dopasuj świadczenie do jego charakterystyki.

okresowe

takie, w którym dłużnik powinien spełnić na rzecz wierzyciela wiele świadczeń jednorazowych w określonych odstępach czasu, przy czym suma tych świadczeń nie jest z góry określona

ciągłe

dłużnik nie ma sposobności wykonać go przez jednorazową czynność, lecz wymagane jest ustawiczne zachowanie się trwające przez pewien czas

jednorazowe

może być wykonane wskutek jednorazowego zachowania się dłużnika, choćby w rzeczywistości dłużnik wykonał kilka czynności odległych w czasie

Ćwiczenie 4

Wskaż, która z instytucji pozwala sądowi ingerować w treść zobowiązania w przypadku nadzwyczajnej zmiany okoliczności.

☐ zakaz działania prawa wstecz

☐ klauzula *rebus sic stantibus*

☐ nakaz traktowania wątpliwości na korzyść podejrzanego

☐ domniemanie niewinności

Ćwiczenie 5

Przeanalizuj przedstawioną sytuację i wykonaj polecenie.

1.01.2020 r. Jan Kowalski zawarł z Kazimierzem Nowakiem umowę najmu lokalu użytkowego na czas określony do 31.12.2021 r. Na mocy tej umowy oddał wskazany lokal Kazimierzowi Nowakowi na prowadzenie sklepu, za co miał uzyskiwać miesięczny czynsz w ustalonej przez strony wysokości.

Źródło: opracowanie własne.

Podaj, co było źródłem powstania zobowiązania pomiędzy Janem Kowalskim i Kazimierzem Nowakiem.

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się z opisanym przypadkiem i wykonaj polecenie.

Podczas zabawy sylwestrowej między dwoma jej uczestnikami doszło do kłótni, w wyniku której jeden z nich pobił drugiego, powodując u niego uszczerbek na zdrowiu w postaci wybicia dwóch przednich zębów. Poszkodowany wystąpił do sądu o odszkodowanie i zadośćuczynienie za straty moralne związane z tym zdarzeniem.

Źródło: opracowanie własne.

Podaj, co w tym przypadku stanowiło źródło powstania zobowiązania.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

“ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny

Art. 647

Przez umowę o roboty budowlane wykonawca zobowiązuje się do oddania przewidzianego w umowie obiektu, wykonanego zgodnie z projektem i z zasadami wiedzy technicznej, a inwestor zobowiązuje się do dokonania wymaganych przez właściwe przepisy czynności związanych z przygotowaniem robót, w szczególności do przekazania terenu budowy i dostarczenia projektu, oraz do odebrania obiektu i zapłaty umówionego wynagrodzenia.

Źródło: *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 8.09.2020 r.].

Podaj, na czym polega świadczenie dłużnika w umowie o roboty budowlane.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

“ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny

Art. 720

§1. Przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Źródło: *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 8.09.2020 r.].

Wskaż, na czym polegają uprawnienia i obowiązki wierzyciela w umowie pożyczki.

Dla nauczyciela

Autor: Dawid Tarczyński

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Instytucje prawne prawa zobowiązaniowego w RP

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

12) wyjaśnia instytucje prawne prawa zobowiązaniowego w Rzeczypospolitej Polskiej (wierzytelność, dług; wykonanie zobowiązań i skutki ich niewykonania; odpowiedzialność kontraktowa i deliktowa).

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- analizuje, czym jest prawo zobowiązaniowe;
- charakteryzuje zobowiązanie i jego elementy;
- porównuje odpowiedzialność deliktową i kontraktową;
- analizuje wykonanie zobowiązań i skutki ich niewykonania.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- burza mózgów;

- rozmowa nauczająca.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Uczniowie odpowiadają na pytania, jak rozumieją:

- prawo zobowiązaniowe;
- zobowiązanie i jego elementy;
- odpowiedzialność deliktową i kontraktową;
- wykonanie zobowiązań i skutki ich niewykonania.

Odpowiedzi są zapisywane na tablicy przez wybraną osobę.

2. Przedstawienie tematu i celów zajęć.

Faza realizacyjna

1. Wprowadzenie nauczyciela – omówienie:

- czym jest prawo zobowiązaniowe;
- czym jest zobowiązanie i jego elementy;
- odpowiedzialności deliktowej i kontraktowej;
- wykonania zobowiązań i skutki ich niewykonania.

2. W klasie zostaje przeprowadzona dyskusja na temat: Jakie instytucje prawa zobowiązaniowego spotykamy w codziennym życiu?

3. Sporządzenie notatki z lekcji z podziałem na najważniejsze informacje dotyczące:

- prawa zobowiązaniowego, zobowiązania i jego elementów;
- odpowiedzialności deliktowej i kontraktowej;
- wykonania zobowiązań i skutków ich niewykonania.

Faza podsumowująca

1. Rozwiązanie gry interaktywnej.
2. Wykonanie ćwiczeń dołączonych do gry (1–3).

Praca domowa:

Wykonanie ćwiczeń z modułu „Sprawdź się” (1–8).

Materiały pomocnicze:

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, isap.sejm.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Gra interaktywna może być wykorzystana do lekcji powtórzeniowej lub jako materiał do przygotowania prezentacji multimedialnej o instytucjach prawnych prawa zobowiązaniowego w RP.